

Prilog istraživanju augsburških zlatara u Hrvatskoj

Zlatarska proizvodnja Augsburga i Nürnberga dominirala je od 16. do sredine 18. stoljeća zlatarskom i srebrnarskom proizvodnjom ne samo njemačkim već i čitavim tadašnjim evropskim tržištem, u koje je bila uključena i tadašnja Hrvatska.

I sve do polovine 18. stoljeća, tj. sve do časa kada nakon definitivne pobjede nad Turcima Austrija postaje sve moćnija i snažnija, i to ne samo na političko-vojnom polju već i snagom svojega novostečenog bogatstva i političke premoći i na privredno-kulturnom i umjetničkom polju, dominantan je utjecaj zlatarskih i srebrnarskih predmeta u župnim i samostanskim crkvama i kapelama Hrvatske od polovine 17. do kraja prve polovine 18. stoljeća.

Tek polovinom 18. stoljeća naglo se gubi utjecaj augsburških zlatara i srebrnara i njihove produkcije u našim stranama, a sve više i više maha zauzima utjecaj i materijalna prisutnost bečkih odnosno austrijskih (naročito gradačkih srebrnara i majstora iz slovenske Štajerske) zlatara u sakralnim objektima Hrvatske, koji od polovine 18. stoljeća, zajedno s produkcijom domaćih zlatara i srebrnara iz najjačih domaćih centara zlatarstva kontinentalne Hrvatske (Zagreb, Varaždin, Osijek) zamjenjuju dotadašnju predominaciju augsburške provenijencije.

Interesantno je napomenuti da nabava augsburških srebrnarskih predmeta (od kojih su se većinom sačuvali samo oni sakralnog karaktera) za crkve i kapele Hrvatske tijekom 17. i prve polovine 18. stoljeća nije samo značila njihovu materijalnu prisutnost u tim lokalitetima, već su ti predmeti utjecali svojom zanatskom kvalitetom i umjetničko-obrtničkom obradom, kao i plemenitošću i vještinom svoje izvedbe i oblikovanja na srebrnarsku proizvodnju i razinu kvalitete proizvodnje domaćih srebrnara u tadašnjim najjačim središtima domaćeg zlatarstva u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Radovi augsburških zlatara druge polovine 17. kao i prve polovine 18. stoljeća, sačuvani u crkvama i kapelama Hrvatske, odlikuju se kvalitetom, vještinom i preciznošću izrade kao i profinjenom i suzdržanom raskoši primijenjenih figuralnih, vegetabilnih i geometrijskih ukrasa.

U riznicama župnih i samostanskih crkvi kao i kapele Hrvatske sačuvalo nam se nekoliko predmeta crkvenog posuđa iz druge polovice 17. i prvih desetljeća 18. stoljeća, koji su svojom kvalitetom i vještinom izrade

MARTIJANEC, župna crkva sv. Martina, ciborij, kraj 17. st., rad nepoznatog augsburškog majstora s inicijalom »P«
(Foto: Igor Nikolić)

vrijedna djela augsburških srebrnara toga razdoblja.¹

Osobito interesantne i vrijedne primjerke augsburškog srebrnarstva iz druge polovine 17. i prvih desetljeća 18. stoljeća nalazimo sačuvane u crkvama i kapelama sjeverozapadne Hrvatske, od kojih navodimo kronološkim redom slijedeće predmete:

MARTIJANEC — župna crkva sv. Martina

Ciborij (potječe iz kapele sv. Benedikta u Hrasnovljanu).

Srebro, djelomično pozlaćeno, druga polovina 17. stoljeća.

Visina 31 cm, promjer baze 13,5 cm, promjer kupe 8,8 cm.

¹ Ivan Bach, Radovi augsburških zlatara Gottlieba Menzela i Johanna Menzela iz 1736—1737. godine u biskupskom dvoru u Đakovu, Peristil, Zagreb 1960, str. 59—62.
Ivan Bach, Prilozi poznavanju zlatarskih radova u Hrvatskoj, Peristil, Zagreb 1961, br. 4, str. 93.

Kvalitetno izvedeni srebrni i djelomično pozlačeni ciborij sa okruglom šesterolisnom bazom prekrivenom iskucanom biljnom ornamentacijom akantusova lišća i simbolima pasije u ovalnim medaljonima. Nodus ciborija je kruškolik i također ukrašen akantusom koji uokviruje ispupčene i neukrašene ovalne medaljone nodusa. Uska, neukrašena i visoka kupa ciborija pozlačena je i glatka. Košarica ciborija od isprepletenih vitica akantusa koje uokviruju ovalne medaljone sa simbolima pasije izvedena je na proboj. Poklopac ciborija profiliran i ukrašen biljnim i geometrijskim motivima i nadvišen pozlaćenim križem s malenim korpusom Krista.

Taj ciborij, koji predstavlja kvalitetan rad nepoznatog augsburškog srebrnara, providen je žigom mjesnog pregleda grada Augsburga kao i inicijalom »P« u ovalu.

Ime tog augsburškog majstora nije još evidentirano u stručnoj literaturi, pa ga ne donose ni M. Rosenberg², a niti Reitzner³. M. Rosenberg spominje doduše jednog nepoznatog majstora iz Augsburga, koji se služio također monogramom »P« u ovalu i koji je u Augsburgu djelovao krajem 16. i početkom 17. stoljeća.⁴ S obzirom na to da se kod predmetnog ciborija radi o djelu iz kraja 17. stoljeća, ostaje i nadalje otvoreno pitanje imena majstora koji je to djelo izveo.

VISNJICA DONJA — župna crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije

Kalež

Srebro pozlačeno, druga polovica 17. stoljeća.

Visina 21,4 cm, promjer baze 13,2 cm, promjer kupa 9,2 cm.

Srebrni pozlačeni kalež vrlo jednostavno i elegantno oblikovan sa šesterolisnom profiliranom bazom, koja prelazi u šesterobridni stub nodusa. Nodus kaleža je gladak, kruškolik, šesterobridan i lagano profiliran. Kupa kaleža je lišena svakog ukrasa, te je glatka i pozlačena.

¹ Ivo Lentić, Radovi augsburškog zlatara Johanna Zeckela u Senju i u Osijeku, Senjski zbornik, Senj 1970, br. 4, str. 271—279.

² Ivo Lentić-Kugli, Nekoliko radova augsburških i nürnbergskih majstora u Zagrebu, Peristil, Zagreb 1971—1972, br. 14—15, str. 163—170.

³ Ivo Lentić, Radovi augsburških majstora zlatara u Ludbregu i Karlovcu, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1971, br. 2, str. 3—8.

⁴ Ivo Lentić, Zlatarstvo u Slavoniji u 18. stoljeću, Katalog izložbe »Umjetnost Slavcnije u 18. stoljeću«, Osijek 1971, str. 37.

⁵ Ivo Lentić, Nekoliko radova augsburških zlatara u Hrvatskoj, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Zagreb 1971, br. 3, str. 27—32.

⁶ Ivo Lentić, Reliquiae Reliquiarum pavlinske riznice u Lepoglavi, Peristil, Zagreb 1971—1972, br. 14—15, str. 185—190.

⁷ Marc Rosenberg, Der Goldschmiede Merkzeichen, I. Bd, Frankfurt am Main, 1922.

⁸ Viktor Reitzner, Alt-Wien Lexikon, Wien 1952.

⁹ M. Rosenberg, o. c., str. 92, br. 572.

VISNJICA DONJA, župna crkva Pohođenja Bl. Dj. Marije, druga polovica 17. st., rad augsburškog majstora Eustacha Hayda (Foto: Igor Nikolić)

Kalež je označen žigom mjesnog pregleda grada Augsburga i inicijalima majstora »EH« u ovalu. Taj monogram pripisuje M. Rosenberg⁵ augsburškom majstoru Eustachu Haydu, koji postaje građanin Augsburga 1648 (?) godine, dok se 1650. godine oženio. On umire u Augsburgu 1674. godine.

Ovaj tip jednostavnog i elegantno oblikovanog i u potpunosti pozlaćenog kaleža bez ikakvih figuralnih, geometrijskih ili vegetabilnih ukrasa veoma je snažno djelovao na produkciju domaćih zlatarskih i srebrnarskih majstora u najjačim centrima zlatarstva kontinentalne Hrvatske, a također i na proizvode domaćih pojasara. Domaći zlatari i srebrnari vrlo često i uz minimalne preinake imitiraju i variraju taj tip kaleža, i to bilo u pozlaćenom bakru ili srebru (srebrnari), bilo opet u pozlaćenju mjedi (pojasari).

¹⁰ M. Rosenberg, o. c., str. 124, br. 608.

RADOBOJ, župna crkva Presvetog Trojstva, kraj 17. i poč. 18. st., rad augsburškog majstora Paula Solaniera (Foto: Igor Nikolić)

RADOBOJ — župna crkva Presvetog Trojstva

Kalež

Srebro pozlačeno, druga polovica 17. stoljeća.

Visina 19 cm, promjer baze 11,8 cm, promjer kupe 7,2 cm.

Jednostavno, elegantno i skladno oblikovan srebrni i u potpunosti pozlaćen kalež sa šestorolisnom bazom okrugla oblika i profilirana vanjskog ruba. Iz te baze izdiže se šesterobridni stub koji nosi jednostavno i glatko obrađeni šesterobridni kruškoliki nodus.

Čaška kaleža dosta je velika u odnosu na visinu kaleža, potpuno je glatko obrađena i pozlačena.

Ovaj je kalež označen žigom mjesnog pregleda grada Augsburga, kao i inicijalima majstora »PS« u ovalu.

Takve je inicijale upotrebljavao po svoj prilici kod svojih rukotvorina augsburški majstor Paul Solanier (Sallanier), koji se oženio 1666. godine, a umro u Augsburgu 1725. godine⁶.

Interesantno je uzgred napomenuti da je upravo tip takva jednostavno oblikovanog kaleža bez ikakvih ukrasa i u cijelosti pozlačena neobično snažno djelovao na produkciju domaćeg zlatarstva kao i domaćih sjeverno-hrvatskih zlatara u prvoj polovici 18. stoljeća. To nam dokazuju npr. i dva srebrna pozlačena kaleža iz 1748. godine, koje je izradio varaždinski zlatarski majstor Antonius Sartori. On je izradio dva srebrna pozlačena kaleža (jedan se danas čuva u kapeli sv. Florijana, a drugi u župnoj crkvi sv. Nikole u Varaždinu) za koje mu je od strane grada Varaždina plaćeno 27. travnja 1748. godine 12 florena i 22 krajcara, a za pozlaćivanje istih još 3 florena i 8 krajcara.⁷ Sartori kod tih svojih kaleža preuzima u potpunosti tip i oblikovanje kaleža koje su prvi ostvarili augsburški majstori.

MAČE — župna crkva Bezgrešnog Začeca

Kalež

Srebro, kraj 17. stoljeća.

Visina 21 cm, promjer baze 13,4 cm, promjer kupe 8 cm.

Kvalitetni srebrni kalež okrugle šesterolisne baze ukrašene iskucanim biljnim motivima i sa tri aplicirane i iskucane glavice krilatih anđelića.

Čaška kaleža izvedena je na proboj od vrlo kvalitetno iskucanih velikih cvjetova i akantusova lišća. U tu je košaricu usađena glatka i neukrašena kupa kaleža.

Na kaležu je utisnut žig mjesnog pregleda grada Augsburga kao i inicijali majstora »GL« u ligaturi unutar ovala. Ovakvi su inicijali pripadali augsburškom majstoru Georgu Lotteru, koji se kao srebrnarski majstor spominje u Augsburgu već prije 1638. godine pa sve do 1670. godine⁸.

U vezi s majstorom koji je svoje predmete označavao inicijalima kakve nalazimo i na srebrnom kaležu iz župne crkve u Maču, napominje M. Rosenberg da se takav isti znak u »Oesterreichische K. — Topographie«⁹ pripisuje Georgu Lotteru, dok su zapravo postojala dva augsburška majstora istog imena i prezimena, od kojih se jedan ženi već kao udovac 1629. godine, a umire 1661. godine, dok se drugi spominje 1638, a umire 1670. godine u Augsburgu.¹⁰

⁶ Marc Rosenberg, o. c., str. 136, br. 648.

⁷ Ivo Lentić, Istraživanje varaždinskog zlatarstva u 18. stoljeću (2. dio), Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Zagreb 1970, broj 3, str. 11—13.

⁸ M. Rosenberg, o. c., str. 103, br. 541.

⁹ M. Rosenberg, o. c., str. 103, br. 541.

¹⁰ M. Rosenberg, o. c., str. 103, br. 541.

MAČE, župna crkva Bezgrešnog Začeca Bl. Dj. Marije, druga Marije, druga pol. 17. st., rad augsburškog majstora Georga (Foto: Igor Nikolić)

KOPRIVNICA, franjevački samostan, monstranca, druga pol. 17. st., rad augsburškog majstora Georga Reischli (Foto: Igor Nikolić)

KOPRIVNICA — Franjevački samostan sv. Antuna Padovanskog

Monstranca

Srebro djelomično pozlačeno, poludragulji, druga pol. 17. st.

Visina 40 cm, širina 22 cm, baza (oval) 17,7 cm × 14,4 cm.

Kvalitetno izvedena monstranca s ovalnom šestrolisnom bazom ukrašenom djelomično pozlaćenim i naglašeno reljefno iskucanim akantusovim lišćem i velikim cvjetovima kao i s apliciranim srebrnim krilatim anđeoskim glavicama i stiliziranim akantusovim listovima. Kruškoliki nodus ukrašen je geometrijskim motivima i nadvišen je anđeoskom glavicom s raširenim velikim krilima, koja podržava gornji i raskošno oblikovani dio relikvijara u obliku sunčane pokaznice.

Ispred pozadine od pokrenutih i nemirnih pozlaćenih zraka svjetla smješten je ovalni okvir od pozlaćenih i nadutih barokno stiliziranih oblaka, koji je ukrašen poludraguljima. U tom okviru se ispod stakla nalazi pozlačena lunula. S lijeve i desne strane okvira kao i na sa-

mom vrhu pokaznice smješteni su reljefno oblikovani maleni likovi anđelića, koji u rukama nose vitice.

Ova je pokaznica u obliku sunčane monstrance označena žigom mjesnog pregleda grada Augsburga kao i majstorskim inicijalima »GR« u ovalu te znakom čistoće srebra u obliku cikcak-linije, tj. takozvanim »Tremulirstiechom«.

Majstorskim znakom »GR« u ovalu služio se augsburški majstor Georg Reischli, koji se kao srebrnar u Augsburgu spominje od 1654. do 1700¹¹.

Majstor Georg Reischli oženio se 1654. godine, a »Beschauemeister« je postao 1669. godine. On umire u Augsburgu 1700. godine¹².

Od toga majstora sačuvana nam je još i jedna srebrna i djelomično pozlačena monstranca s anđeoskim glavicama, emajlom i grbovima iz 1680. godine, kao i jedna monstranca u obliku sunca ukrašena viticama iz 1685. godine u crkvi u Aislingenu¹³.

¹¹ V. Reitzner, o. c., str. 263.

¹² M. Rosenberg, o. c., str. 128, br. 620.

¹³ M. Rosenberg, o. c., str. 128, br. 620.

MARTIJANEC, župna crkva sv. Martina, kalež, početak 18. st., rad nepoznatog majstora »P B« (Foto: Igor Nikolić)

MARTIJANEC — Župna crkva sv. Martina

Kalež (potječe iz kapele sv. Benedikta u Hrastovljanu).

Srebro, djelomično pozlačeno, početak 18. stoljeća.

Visina 22 cm, promjer baze 13 cm, promjer kupe 9,1 cm.

Srebrni djelomično pozlačeni kalež sa okruglom šesterolisnom i profiliranom bazom i šesterobridnim stubom ukrašenim stiliziranim listovima akantusa. Šesterobridni nodus tupih bridova oblikovan je u obliku barokne vaze, te je gladak i neukrašen. Košarica kaleža je niska, široka i pomalo zdepasta, te je ukrašena sa 6 polukrugova u obliku latica cvijeta uokvirenih laganom profilacijom i nadvišenih nizom stiliziranih listova akantusa.

Ovaj je kalež označen žigom mjesnog pregleda grada Augsburga i inicijalima majstora »PB« u ovalu. Iako se, s obzirom na utisnuti žig mjesnog pregleda grada Augsburga, očito radi o djelu augsburškog majstora, ne spominje ime tog augsburškog majstora s početka 18. stoljeća ni Rosenberg¹⁴, ni Reitzner¹⁵.

PETRINJA — Župna crkva sv. Lovre

Pladanj s ampulama za vino i vodu
Srebro, kraj 17. i poč. 18. stoljeća

Pladanj: dužina 29,5 cm, širina 22 cm.

Ampule: visina 11,1 cm, promjer baze 4,7 cm.

Veoma kvalitetno i dekorativno izveden ovalni pladanj s ampulama za vino i vodu. Ovalni je pladanj ovalno udubljen i providen s dva okrugla udubljenja u koje su smješteni vrčići za vino i vodu. Ta okrugla udubljenja ukrašena su vijencem od stilizirana lovora i ugraviranim monogramima Krista i Marije. Pladanj je u cijelosti prekriven iskucanom ornamentacijom akantusova lišća i simbolima pasije unutar okruglih okvira od perlica.

Posudice za vino i vodu tipiziranih baroknih oblika identično su oblikovane i ukrašene. Okrugle baze vrčića ukrašene su akantusovim lišćem kao i donji dio trbuha vrčića, te vanjski dio profilirana poklopca. Lijeve srebrne ručke u obliku vitica. Vrčići su označeni lijevanim slovima »A« (Aqua) i »V« (Vinum).

Ovaj je kvalitetni srebrni pladanj s ampulama označen žigom mjesnog pregleda grada Augsburga i inicijalima majstora »HP« u ligaturi s križem u ovalu. Takav monogram pripisuje Rosenberg augsburškom majstoru Johannu Jacobu Pfalzeru, koji se ženio 1697. godine i umro u Augsburgu 1706. godine¹⁶.

VARAŽDIN — Župna crkva sv. Nikole

Kalež

Srebro pozlačeno, početak 18. stoljeća

Visina 21,2 cm, promjer baze 12,5 cm, promjer kupe 7,5 cm.

Kvalitetan i elegantan izduženi kalež od pozlačena srebra s okruglom bazom lagano izvučena i valovita vanjskog ruba. Lagano ispupčena baza ukrašena je iskucanim akantusovim lišćem koje skladno uokviruje iskucane simbole pasije.

Nodus je kruškolika oblika i ukrašen akantusom koji uokviruje ispučene i glatke ovalne medaljone.

Na vanjskom rubu baze utisnut je žig mjesnog pregleda grada Augsburga kao i inicijali majstora »AL« u ovalu, a također i znak čistoće srebra u obliku cikcak-linije, tj. takozvani »Tremulirstiech«.

Spomenuti inicijali »AL« u ovalu pripadaju po svoj prilici augsburškom majstoru Andreasu Lutzu, čiji opus pripada drugoj polovini 17. i početku 18. stoljeća. Taj se majstor spominje od 1668. do 1722. godine u Augsburgu¹⁷.

¹⁴ M. Rosenberg, o. c.

¹⁵ V. Reitzner, o. c.

¹⁶ M. Rosenberg, o. c., str. 187, br. 787.

¹⁷ V. Reitzner, o. c., str. 261.

PETRINJA, župna crkva sv. Lovre, pladanj s ampulama, kraj 17. st. — poč. 18. st., rad augsburškog majstora Johanna Jacoba Pfalzera (Foto: Igor Nikolić)

VARAŽDIN, župna crkva sv. Nikole, kalež, poč. 18. st., rad augsburškog majstora Andreasa Lutza (Foto: Ljerka Krtelj)

U vezi s majstorom koji je svoje radove označavao inicijalima »AL« u ovalu napominje Rosenberg da se radi ili o Antoniusu Leseru, koji se ženi 1666, a umire 1699, ili o Andreasu Lutzu, koji se bio oženio 1668, a umro u Agsburgu 1722. godine¹⁸.

Od Andreasa Lutza sačuvala su nam se u Hrvatskoj još dva druga srebrna kaleža, i to srebrni kalež u župnoj crkvi sv. Marije Magdalene u Knegincu kraj Varaždina, kao i srebrni i djelomično pozlaćeni kalež u župnoj crkvi Uznesenja Marijina u Valpovu, označen inicijalima majstora »AL« u ovalu kao i datiran godinom 1713¹⁹. S obzirom na to da se spomenuta dva kaleža (iz Kneginca i Varaždina) umnogome podudaraju s kaležom iz Valpova, datiranim 1713. godinom, očito je da se radi o djelima augsburškog majstora Andreasa Lutza, koji umire 1722, a ne o radovima Antoniusa Lasera, koji je umro 1699. godine.

VRBOVEC — župna crkva sv. Vida

Monstranca

Srebro pozlaćeno, poludragulji, početak 18. stoljeća. Visina 43 cm, širina 19 cm, baza (oval) 15,3 × 12,1 cm

Kvalitetno izvedena i oblikovana srebrna i djelomično pozlaćena pokaznica s ovalnom bazom koja je u cijelosti prekrivena akantusovim lišćem koje se vije i oko stuba sve do podnožja nodusa.

Nodus je kruškolika oblika i ukrašen akantusovim lišćem koje uokviruje ispupčene ovalne i neukrašene medaljone.

Gornji dio pokaznice u obliku sunca prozračan je i raskošno ukrašen. U središtu se nalazi ovalni ostensio-

¹⁸ M. Rosenberg, o. c., str. 134, br. 642.

¹⁹ Ivo Lentić, Nekoliko radova augsburških zlatara u Hrvatskoj, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Zagreb 1971, br. 3, str. 30—31.

Ivo Lentić, Zlatarstvo Slavonije u 18. stoljeću, Katalog izložbe »Umjetnost Slavonije u 18. stoljeću«, Osijek 1971, str. 37.

rij uokviren polukružno svedenim ovalnim okvirom ukrašenim poludraguljima. Unutar tog okvira, a ispod stakla, nalazi se smještena pozlaćena lunula. Uokolo tog centralnog okvira, a ispred pozadine od nemirno treptućih pozlaćenih zraka svjetlosti vije se širok i bogato ukrašen okvir izveden na proboj od spleta akantusovih vitica i lišća. S lijeve i desne strane tog raskošnog i prozračnog okvira smješteni su maleni reljefno izrađeni likovi krilatih anđelića, dok se na donjoj strani pokaznice, iznad nodusa, nalazi reljefno izvedena glavica krilatog anđela. Reljefni lik Boga Oca s trokutastom aureolom oko glave smješten je na vrhu pokaznice, koja je nadvišena pozlaćenim križićem iz kojeg izbijaju zrake svjetlosti. U sredini križića nalazi se poludragulj.

Ova je kvalitetna pokaznica označena žigom mjesnog pregleda grada Augsburga i majstorskim znakom »IZ« u ovalu.

Takav je monogram upotrebljavao augsburški majstor Johann Zeckel, koji se oženio 1691. godine, a umro je u Augsburgu 1728. godine²⁰. Od tog plodnog i značajnog augsburškog zlatarskog majstora sačuvano je među ostalim njegovim radovima i nekoliko pokaznica u obliku sunca kao i relikvijara u obliku pokaznica²¹. Od Johanna Zeckela sačuvala nam se u Hrvatskoj njegova kvalitetna i raskošno ukrašena pokaznica u obliku sunca u katedrali u Senju (1726 — 1728. godine) kao i srebrni kalež u župnoj crkvi Imena Marijina u Donjem Gradu u Osijeku iz 1715. godine²².

²⁰ M. Rosenberg, o. c., str. 174, br. 756.

²¹ M. Rosenberg, o. c., str. 178.

²² Ivo Lentić, Radovi augsburškog zlatara Johanna Zeckela u Senju i u Osijeku, Senjski Zbornik, Senj 1970, br. 4, str. 271.

VRBOVEC, župna crkva sv. Vida, monstranca, poč. 18. st., rad augsburškog majstora Johanna Zeckela (Foto: Igor Nikolić)

KONJŠCINA, župna crkva sv. Dominika, pladanj s ampulama, pol. 18. st., rad augsburškog majstora Franza Thaddeusa Langa (Foto: Igor Nikolić)

KONJŠCINA — Župna crkva sv. Dominika

Pladanj s ampulama za vino i vodu

Srebro, prva polovina 18. stoljeća.

Pladanj: dužina 29,6 cm, širina 22,5 cm,

Ampule: visina 12 cm, promjer baze 5,5 cm,

Kvalitetno izvedeni srebrni pladanj s ampulama za vino i vodu iz prve polovine 18. stoljeća, rad augsburškog majstora Franza Thaddeusa Langa.

Ovalni barokno profilirani pladanj s ovalnim udubljenjem razvedene barokne profilacije ukrašen je kvalitetnom iskucanom vrpčastom i biljnom ornamentacijom. U nutarnjem dijelu pladnja smještene su dvije okrugle udubine uokvirene polukružno oblikovanim okvirom, koji je s vanjske strane ukrašen geometrijsko-vegetabilnim viticama, a u svome nutarnjem dijelu motivom isprepletenih geometrijskih i biljnih vitica. I vanjski dio nutarnjeg dijela pladnja ukrašen je geometrijsko-vegetabilnim ornamentima. A duž vanjskog obruba pladnja teče neprekinuti ukras isprepletenih biljnih, geometrijskih i vrpčastih ornamenta.

Ampule za vino i vodu u tipičnom baroknom oblikovanju, imaju okrugle baze ukrašene vegetabilno-geometrijskim viticama, a na profiliranom poklopcu ugraviranim vrpčastim ornamentima. Ručke vrčića su lijevane u obliku vitica, a svaki je vrčić označen lijevanim srebrnim slovom, tj. »A« (Aqua) i »V« (Vinum).

Pladanj i ampule označeni su žigom mjesnog pregleda grada Augsburga kao i inicijalima majstora »F. L. L.« u srcu. Takav je monogram upotrebljavao za svoje radove Franz Thaddeus Lang (od 1719. do 1773. godine)²³.

Rosenberg napominje da je Franz Thaddeus Lang postao zlatarskim majstorom u Augsburgu 1718/1719. godine, te je u tome gradu umro godine 1773. Od tog istog majstora spominje Rosenberg i jedan srebrni pladanj s ampulama²⁴.

Činjenica da se u drugoj polovini 17. stoljeća, pa sve do četrdesetih godina 18. stoljeća nabavlja crkveno posuđe za crkve, samostane i kapele Hrvatske iz jednog od najznačajnijih evropskih centara zlatarstva — Augsburga, kao što je to uostalom bio slučaj i u Austriji i u austrijskim nasljednim zemljama, ukazuje nam s jedne strane kako je usprkos političke i administrativne rascjepkanosti Hrvatska u to doba bila ipak povezana u jednu jedinstvenu cjelinu umjetničkim i kulturnim utjecajima i dobrima, dok nam ta činjenica, s druge strane, ukazuje na to da Hrvatska što se tiče kulturnih tekovina i kulturnih dobara visoke kvalitete, nije nimalo zaostala za ostalim središtima tadašnje srednje i južistočne Evrope.

²³ V. Reitzner, o. c., str. 262.

²⁴ M. Rosenberg, o. c., str. 208, br. 869.

Zusammenfassung

BEITRÄGE ZUR FORSCHUNG DER WERKE VON AUGSBURGER SILBERSCHMIEDEN IN NORD-WEST KROATIEN

Augsburg war eines der wichtigsten und bedeutendsten Zentren der Gold — und Silberschmiedekunst Deutschlands im 17. Jahrhundert, welches mit seinen hervorragenden Erzeugnissen fast den gesamten damaligen Europäischen Markt, darunter auch Kroatien, beherrschte. Die Werke der Augsburger Meister aus der zweiten Hälfte des 17 bis zur Mitte des 18. Jahrhunderts, welche wir in den Kirchen und Kapellen Kroatiens vorfinden, hatten einen sehr grossen Einfluss auf die Produktion der einheimischen Gold- und Silberschmiede in den bedeutendsten Zentren dieser Kunst im nordwestlichen Teile Kroatiens (Zagreb, Varaždin).

Aus dieser Zeitspanne der grössten Verbreitung der Werke der Augsburger Meister in Kroatien sind uns etliche interessante Werke dieser Meister in den Kirchen des nordwestlichen Teiles Kroatiens erhalten geblieben.

MARTIJANEC — PFARRKIRCHE DES HL. MARTIN
Ziborium (aus der Kapelle des Hl. Dominik in Hrastovljan stammend)
Silber, teilweise vergoldet, H. 31 Cm.
Beschauzeichen der Stadt Augsburg, Meisterzeichen »P« in Oval.
Meister unbekannt. Zweite Hälfte des 17. Jahrhunderts.

VIŠNJICA DONJA — PFARRKIRCHE DER HL. MARIA
Kelch, Silber vergoldet, H. 21, 4 Cm
Beschauzeichen der Stadt Augsburg, Meisterzeichen »EH« in Oval.
Ein Werk des Eustach Hayd (1648—1674).

RADOBOJ — PFARRKIRCHE DER HL. DREIFALTIGKEIT
Kelch, Silber vergoldet, H. 19 Cm

Beschauzeichen der Stadt Augsburg. Meisterzeichen »PS« in Oval.

Meister Paul Solanier (Sallanier) (1666—1725).

MAČE — PFARRKIRCHE DER EMPFAENGISS MARIAE
Kelch, Silber, H. 21 cm

Beschauzeichen der Stadt Augsburg. Meisterzeichen GL liiert im Oval. Meister Georg Lotter (vor 1638 — 1670).

KOPRIVNICA — FRANZISKANERKLOSTER
Monstranz, Silber teilweise vergoldet, H. 40 Cm, B. 22 Cm
Beschauzeichen der Stadt Augsburg. Meisterzeichen »GR« in Oval.

Meister Georg Reischli (1654—1700)

MARTIJANEC — PFARRKIRCHE DES HL. MARTIN
Kelch (aus der Kapelle des Hl. Dominik in Hrastovljan stammend)
Silber, teilweise vergoldet, H. 22 cm. Beschauzeichen der Stadt Augsburg. Meisterzeichen »PB« in Oval. Meister unbekannt.

PETRINJA — PFARRKIRCHE DES HL. LAURENTIUS
Messkännchen mit Platte, Silber, L. 29,5 Cm, B. 22 Cm
Beschauzeichen der Stadt Augsburg, Meisterzeichen »HP« liiert mit Kreuz im Oval. Meister Johann Jacob Pfalzer (1697-1706).

VRBOVEC — PFARRKIRCHE DES HL. VEITH
Monstranz, Silber vergoldet, H. 43 Cm, B. 19 Cm
Beschauzeichen der Stadt Augsburg. Meisterzeichen »IZ« in Oval.
Meister Johann Zeckel (1691—1728)

KONJŠCINA — PFARRKIRCHE DES HL. DOMINIK
Platte mit Messkännchen, Silber, L. 29,6 Cm, B. 22,5 Cm
Beschauzeichen der Stadt Augsburg. Meisterzeichen »F. L. L.« im Herz, Meister Franz Thaddeus Lang (1718—1773).